

Karta habrí pa KI i gezaghèber

Kralendijk, 21 di yüli 2026

Na

Konseho Insular di entidat Públiko di Boneiru
Gezaghebber di Entidat Públiko di Boneiru
Su ekselensia sr. J. Soliano

Kopia:

Representante di Reino

Via e-mail

Tópiko

Petishon urgente pa kanselá di inmediato terminashon di tereno di hür parsela 4932 (Onima Aloe NV) i debate públiko tokante entrega di tereno na Defensa.

Apresiabel Konseho Insular, i su ekselensia sr. Soliano,

Plataforma Boneiru Nobo i Mas Outónomo (PBNO) ta dirigí su mes ku gran urgensia na boso tokante e desishon di Entidat Públiko Boneiru (OLB) pa terminá e kontrato di hür di e parsela di tera agrario (reg.nr. 4932). Riba e parsela aki di alrededor di dies hèktar, situá den serkania di e Institushon Penal Karibense (JICN), i ta e úniko plantashi komersial di aloe na Boneiru konosí bou di e nòmber Onima Aloe NV, ku ta operá einan ya pa basta aña.

E empresario ta deklará ku el a wòrdu informá ku OLB tin intenshon di terminá e hür pa asina pone e tereno disponibel pa Ministerio di Defensa, en partikular e Koninklijke Marechaussee (KMar). Ademas e ta deskribí un kurso di susesonan ku ta enserá un òrdu di deurwaarder, nengamentu di aksesu, i un falta di konsulta previo [4]. E deklarashonnan aki ta rekerí verifikashon independiente, pero ta suficiente serio pa stòp kualke paso ireversibel mesora.

Te kaminda PBNO por a konstatá, no a haña ningun desishon espasial adoptá òf trahá separadamente ku ta deskribí un funshon di defensa/KMar riba tereno 4932. E Plan di Desaroyo Espasial di Bonaire (ROB) aktual ta hustamente e kuadro kontra kua inisiativanan i aplikashonnan di edifisio ta wòrdu evaluá [5]. Si dokumentonan realmente ta eksistí, nan mester ta riba mesa awor — serka konseho insular i serka komunidat boneriano.

Esaki ta toka núkleo di protekshon di derechonan boneriano: tereno pa agrikultura, produkshon lokal, kontinuidat kultural-histórico, planifikashon espasial transparente i partisipashon efektivo. PBNO ta konsiderá un retiro intransparente i insufisientemente hustifiká di terenonan pa agrikultura lokal for di komunidat boneriano komo un konflikto serio ku normanan internashonal fundamental. Reino Hulandes

a ratifiká e Tratado Internashonal di Derechonan Sivil i Polítiko (ICCPR) riba 11 di desèmber 1978, ku aplikashon teritorial eksplísito na Antia Hulandes — di kua Boneiru tabata un parti direkto [6]. Artíkulo 1 insiso 2 di ICCPR ta bisa sin duda: “Den ningun caso un pueblo por wòrdu priva di su propio medionan di supsistensia.” Ademas, artíkulo 73 di e Karta di Nashonnan Uni ta impone riba Reino e obligashon pa promové e progreso polítiko, ekonómiko, sosial i edukashonal di e habitantenan di su teritorionan den eksterior i pa protehá nan kontra di abusu [7].

Na momento ku terenonan pa agrikultura — e base di supsistensia i ekonómiko di un empresario lokal i e komunidat boneriano mas amplio — wòrdu retirá sin un prosedura transparente, sin balansá interesnan verifikábel, òf konsulta efektivo, ta netamente e tipo di kondukta kontra kua e normanan internashonal aki ta ofresé protekshon en kontra. Un kondukta atministrativo asina ta duna organisashonnan di sosiedat sivil, inkluyendo BHRO, base bálido pa protestá lokalmente i pa pidi instansianan internashonal pa vigilá krítikamente e protekshon di interesnan boneriano i tuma akshon kontra Hulanda pa medio di Nashonnan Uni. PBNO ta enfatisá ku un sentensia definitivo riba un tratado òf violashon hurídiko spesífiko ta solamente posibel despues ku henter e dosié a wòrdu revisá independientemente dor di un órgano hurídiko. Fundamentalmente e ta mina konfiansa den gobernashon lokal apropiá, transparente i partisipativo.

PBNO ta pidi konseho insular i gezaghèber pa tuma e akshonnan siguiente sin tardansa:

1 Kanselá e terminashon inmediatamente.

Pone un paro inmediatamente na kualke ehekushon di e retiru di e tera di hür, e prohibishon di aksesu i kualke posibel transferensia òf entrega di parsela 4932 na uso, te ora konseho insular por trata e dosié públikamente.

2 Tratá e dosié públikamente i kompletamente.

Agendá dentro di dieskuater dia un tratamentu públiko den konseho insular. Entregá promé ku e tratamentu aki e desishon planea, e base kontraktual, tur komunikashon ku Defensa/KMar, e motivashon espasial, e investigashon di alternativa, e evaluashon di interesnan i opshonnan posibel di kompensashon òf reubikashon.

3 Laga e pregunta di Didam wòrdu evaluá independientemente.

E terminashon di hür aktual no ta outomátikamente un pregunta di Didam. Un posibel entrega of hür nobo uno-pa-uno na Defensa/KMar si por ta esaki. E hurisprudensia di Didam ta eksigí, ora tin varios kandidato potensial, kriterionan objetivo, evaluabel i rasonabel i publikashon na tempo. Ora e gobièrnu ta asumí ku tin solamente un kandidato serio, e mester motivá esaki públikamente i di manera evaluabel promé. Laga tanto un evaluashon hurídiko independiente wòrdu ehekutá i kompartí esaki ku konseho insular promé ku kualke desishon definitivo [1] [2] [3].

4 Protehá tereno agrario i investigá lugánan alternativo.

Klarifiká pakiko e serkania di Defensa/KMar na e JICN ta ophetivamente nesesario i proporshonal. Investigá lugánan alternativo no-agrario. Si Defensa/KMar realmente ta eksigí serkania espasial di e prizòn, PBNO ta proponé pa traslada tantu JICN komo un posibel akomodashon nobo di Defensa huntu pa un lokalidat no-agrario bou di eskoho kuidadoso.

5 Skohe pa un destinashon públiko ku ta benefisiá Bonerianonan direktamente.

Investigá despues e re-destinashon di e tereno liber, inkluyendo e lokalidat aktual di e prizòn, pa konstrukshon di kas sosial, rekreashon públiko i otro fasilidatnan ku ta benefisiá e komunidad Boneriano direktamente. Esaki ta un proposishon di maneho di PBNO i ta pidi un proseso espasial kuidadoso i partisipativo.

Konseho insular ta representá e komunidad kompleto, ta establese e kuadronan i ta kontrolá e kolegio ehekutivo [8]. Hustamente pa esaki e no por wòrdu ekskluí di un desishon ku ta afektá tereno agrario, ekonomia lokal, espasio públiko i e futuro di Boneiru. PBNO ta warda un reakshon rápido i públiko i un konfirmashon kla ku pasonan ireversibel no lo wòrdu tumá mientras ainda falta e transparensia, evaluashon i tratamentu públiko solisitá.

Atentamente,

Na nomber di PBNO
Dr. Willem A. Cecilia

Fuentenan

- [1] Hoge Raad, sentensja di 26 di novèmber 2021 (Didam I), ECLI:NL:HR:2021:1778
- [2] Gobièrnu Hulandes, Entrega di tera dor di gobièrnunan (arrest Didam)
- [3] Tribunal di Midden-Nederland, sentensja di 24 di yùni 2025, ECLI:NL:RBMNE:2025:2742
- [4] Karta di Onima Aloe NV na e gezaghèber, 11 di yùli 2026
- [5] Bonaire RO, Plan di Desaroyo Espasial di Boneiru
- [6] VN, IVBPR art. 1 – Registrashon di tratado di Reino hulandes (ratifikashon 11 di desèmber 1978, inkluyendo Antia Hulandes)
- [7] Karta di Nashonnan Uní, Kapítulo XI – art. 73 (interesnan di habitantenan di teritorionan di ultramar ta primario)
- [8] Konseho Insular, OLB

Open brief aan de eilandsraad en gezaghebber

Kralendijk, 21 juli 2026

Aan

De leden van de Eilandsraad van het Openbaar Lichaam Bonaire
De Gezaghebber van het Openbaar Lichaam Bonaire

cc:

De Rijksvertegenwoordiger

Per e-mail.

Betreft	Onmiddellijke opschorting beëindiging huurgrond perceel 4932 en openbare toetsing defensie-/KMar-plannen
----------------	---

Geachte eilandsraad, geachte heer Gezaghebber,

Plataforma Boneiru Nobo i Mas Outónomo (PBNO) richt zich met grote urgentie tot u over het voorgenomen beëindigen van de huurovereenkomst voor perceel landbouwgrond reg.nr. 4932. Volgens de brief van de ondernemer gaat het om circa tien hectare nabij de Justitiële Inrichting Caribisch Nederland (JICN), waarop Onima Aloe NV sinds jaren een commerciële aloëplantage exploiteert [4].

De ondernemer stelt dat hem is meegedeeld dat het OLB de huur wil beëindigen om het perceel beschikbaar te stellen aan het ministerie van Defensie, in het bijzonder de Koninklijke Marechaussee (KMar). Hij beschrijft bovendien een gang van zaken met een deurwaardersexploot, toegangszontering en een gebrek aan voorafgaand overleg [4]. Deze stellingen vergen onafhankelijke verificatie, maar zijn ernstig genoeg om iedere onomkeerbare stap onmiddellijk te stoppen.

Voor zover PBNO publiek heeft kunnen nagaan, is geen afzonderlijk vastgesteld of ontworpen ruimtelijk besluit aangetroffen waarin een defensie-/KMar-functie op perceel 4932 wordt beschreven. Het geldende Ruimtelijk Ontwikkelingsplan Bonaire (ROB) is juist het kader waaraan initiatieven en bouwaanvragen worden getoetst [5]. Als er wel documenten bestaan, horen zij nu op tafel te liggen — bij de eilandsraad én bij de Bonairiaanse gemeenschap.

Dit raakt aan de kern van de bescherming van Bonairiaanse rechten: landbouwgrond, lokale productie, cultuurhistorische continuïteit, transparante ruimtelijke planning en daadwerkelijke inspraak. PBNO acht een ondoorzichtige en onvoldoende gemotiveerde onttrekking van lokale landbouwgrond aan de Bonairiaanse gemeenschap in ernstige spanning met fundamentele internationale normen. Het Koninkrijk der Nederlanden heeft het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR) geratificeerd op 11 december 1978, met uitdrukkelijke territoriale toepassing op de Nederlandse Antillen — waarvan Bonaire rechtstreeks deel uitmaakte [6]. Artikel 1 lid 2 IVBPR bepaalt onomwonden: "In no case may a people be deprived of its own means of subsistence." Artikel 73 van het VN-Handvest legt het Koninkrijk bovendien de plicht op om de politieke, economische, sociale en educatieve vooruitgang van de inwoners van zijn overzeese gebieden te bevorderen en hen te beschermen tegen misbruik [7].

Wanneer landbouwgrond — het bestaansmiddel en de economische basis van een lokale ondernemer en de bredere Bonairiaanse gemeenschap — zonder transparante procedure, toetsbare belangenafweging of effectieve inspraak wordt onttrokken, is dat precies het type handelen waartegen deze internationale normen bescherming bieden. Dergelijk bestuurlijk handelen geeft maatschappelijke organisaties, waaronder BHRO, gegronde aanleiding om lokaal te protesteren en internationale instanties te verzoeken de bescherming van Bonairiaanse belangen kritisch te volgen en zelfs hiertegen bij de VN tegen te ageren.

PBNO benadrukt dat een definitief oordeel over een concrete verdrags- of rechtschending pas mogelijk is nadat het volledige dossier onafhankelijk juridisch is beoordeeld. Het tast het vertrouwen in behoorlijk, transparant en participatief lokaal bestuur fundamenteel aan.

PBNO verzoekt u daarom met kracht om de volgende besluiten en acties onverwijld te nemen:

1 Zet de beëindiging per direct stil.

Roep per omgaande een halt toe aan iedere verdere uitvoering van de intrekking van de huurgrond, de toegangsontzegging en iedere mogelijke overdracht of ingebruikgeving van perceel 4932, totdat de Eilandsraad het dossier openbaar heeft kunnen behandelen.

2 Behandel het dossier openbaar en volledig.

Agendeer binnen veertien dagen een openbare Eilandsraadsbehandeling. Verstrek vóór die behandeling het voorgenomen besluit, de contractuele grondslag, alle communicatie met Defensie/KMar, de ruimtelijke onderbouwing, het alternatievenonderzoek, de belangenafweging en eventuele compensatie- of herplaatsingsopties.

3 Laat de Didam-vraag onafhankelijk toetsen.

Het beëindigen van de bestaande huur is niet automatisch een Didam-vraag. Een mogelijke nieuwe één-op-één-uitgifte of verhuur aan Defensie/KMar kan dat wel zijn. De Didam-rechtspraak vereist bij meerdere potentiële gegadigden objectieve, toetsbare en redelijke selectiecriteria en tijdige openbaarheid. Wanneer de overheid één serieuze gegadigde aanneemt, moet zij dat vooraf openbaar en controleerbaar motiveren [1] [2] [3]. Laat daarom een onafhankelijke juridische toets uitvoeren en deel deze vóór enig definitief besluit met de Eilandsraad.

4 Bescherm landbouwgrond en toets alternatieve locaties.

Maak inzichtelijk waarom nabijheid van Defensie/KMar tot de JICN objectief noodzakelijk en proportioneel zou zijn. Onderzoek alternatieve, niet-agrarische locaties. Als Defensie/KMar werkelijk ruimtelijke nabijheid van de gevangenis vereist, stelt PBNO voor om zowel de JICN als een eventuele nieuwe Defensie-accommodatie gezamenlijk naar een zorgvuldig gekozen niet-agrarische locatie te verplaatsen.

5

Kies voor een publieke bestemming die Bonairianen direct dient.

Onderzoek vervolgens de herbestemming van het vrijkomende terrein, inclusief de huidige gevangenislocatie, voor sociale woningbouw, publieke recreatie en andere voorzieningen die de Bonairiaanse gemeenschap direct ten goede komen. Dit is een beleidsvoorstel van PBNO en vraagt om een zorgvuldig, participatief ruimtelijk proces.

De Eilandsraad vertegenwoordigt de gehele bevolking, stelt de kaders en controleert het Bestuurscollege [8]. Juist daarom mag zij niet buitenspel worden gezet bij een beslissing die landbouwgrond, lokale economie, publieke ruimte en de toekomst van Bonaire raakt. PBNO verwacht een spoedige publieke reactie en een duidelijke bevestiging dat er geen onomkeerbare stappen worden gezet zolang de gevraagde transparantie, toetsing en openbare behandeling ontbreken.

Hoogachtend,

Namens PBNO

Dr. W.A. Cecilia

Bronnen

- [1] Hoge Raad, arrest van 26 november 2021 (Didam I), ECLI:NL:HR:2021:1778
- [2] Rijksoverheid, Gronduitgifte overheden (arrest Didam)
- [3] Rechtbank Midden-Nederland, vonnis van 24 juni 2025, ECLI:NL:RBMNE:2025:2742
- [4] Brief Onima Aloe NV aan de gezaghebber, 11 juli 2026
- [5] Bonaire RO, Ruimtelijk Ontwikkelingsplan Bonaire
- [6] VN, IVBPR art. 1 – VN-verdragsregistratie Koninkrijk der Nederlanden (ratificatie 11 dec. 1978, incl. Nederlandse Antillen)
- [7] VN-Handvest, Hoofdstuk XI – art. 73 (belangen inwoners overzeese gebieden zijn primair)
- [8] OLB, Eilandsraad